

Zlata (Katica) Kalanj (Gomirje, 5. travnja 1909. – Zagreb, 10. listopada 1981.) – prva medicinska sestra s diplomom Filozofskog fakulteta

Zlata (Katica) Kalanj (Gomirje, April 5, 1909, Gomirje – Zagreb, October 10, 1981, Zagreb) – the first nurse with a degree from the Faculty of Humanities and Social Sciences

Sanda Franković¹, Snježana Mirilović²

¹Škola za medicinske sestre Mlinarska, Mlinarska 34, 10 000 Zagreb, Hrvatska, e-mail: sfrankovic@gmail.com

²Opća bolnica Karlovac, Andrije Štampara 3, 47 000 Karlovac, Hrvatska, e-mail: smirilovic@gmail.com

Sažetak

Uvod: Budući da u Hrvatskoj tek u posljednjih desetak godina bilježimo organizirane napore u promociji potrebe za sustavnim proučavanjem povijesti sestrištva, tako nalazimo i relativno mali broj radova koji se bave povijesnim pregledima i kritičkim osvrtima na rad Hrvatske udruge medicinskih sestara (HUMS). Cilj je ovog rada opisati život i rad Zlate Kalanj jedne od predsjednica HUMS-a u razdoblju između dvaju svjetskih ratova.

Metode: Rad se temelji na analizi i sintezi dokumenata pohranjenih u Hrvatskom državnom arhivu, Državnom arhivu u Zagrebu, Arhivu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i pismohrani družbe Milosrdnih sestara sv. Križa u Đakovu. Kao nadopuna radu korištena su sjećanja obitelji Kalanj, dokumenti u privatnom posjedu i dosad objavljeni radovi.

Rezultati: U obitelji Kalanj, osim Zlate Kalanj, još su dvije njezine sestre, Helena Kalanj (s. Isabella) i Danica ud. Mrđa, bile u svojem profesionalnom životu vezane za zdravstvene ustanove i sestrišnu školu. Katica Kalanj završila je Državnu veliku gimnaziju u Gospiću i, prema istraženim izvorima, možemo je smatrati prvom medicinskom sestrom koja je završila Filozofski fakultet. U dva je mandata bila predsjednica Sekcije za Savsku banovinu Jugoslavenskog društva diplomiranih sestara pomoćnica i u jednom mandatu njezina potpredsjednica.

Zaključak: Rad donosi dosad nepoznate podatke o životu i radu Zlate Kalanj, jedne od istaknutih osoba Hrvatske udruge medicinskih sestara između dva rata. Uzimajući u obzir dosadašnja oskudna istraživanja povijesti sestrištva u Hrvatskoj, ovo istraživanje popunjava praznine u povijesnim pregledima i pruža uvid u životne okolnosti i profesionalne izazove s kojima su se susretale medicinske sestre u međuratnom razdoblju. Biografija Zlate Kalanj ne samo da nadopunjuje povijesne praznine nego može služiti kao inspiracija budućim generacijama medicinskih sestara, ukazujući na važnost obrazovanja i predanosti sestrišnoj profesiji.

Ključne riječi: povijest sestrištva, Zlata (Katica) Kalanj, Filozofski fakultet, Škola za medicinske sestre Mlinarska, Hrvatska udruga medicinskih sestara

Kratak naslov: Zlata (Katica) Kalanj

Abstract

Introduction: Given that in Croatia, organized efforts to promote the need for a systematic study of the history of nursing have only been recorded in the past decade, there is a relatively small number of works that deal with historical overviews and critical reflections on the work of the Croatian Nurses Association (CNA). This paper aims to describe the life and work of Zlata Kalanj, one of the presidents of CNA during the interwar period.

Methods: The paper is based on the analysis and synthesis of documents stored in the Croatian State Archives, the State Archives in Zagreb, the Archives of the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Zagreb, and the archives of the Congregation of the Sisters of Mercy of the Holy Cross in Đakovo. As a supplement to the work, the memories of the Kalanj family, privately owned documents, and previously published literature were also used.

Results: In the Kalanj family, besides Zlata Kalanj, two of her sisters, Helena Kalanj (Sr. Isabella) and Danica Mrđa, were also professionally connected to healthcare institutions and nursing schools. Katica Kalanj graduated from the State High School in Gospić, and according to the sources researched so far, she can be considered the first nurse to graduate from the Faculty of Humanities and Social Sciences. She served two terms as the president of the Section for the Savska Banovina of the Yugoslav Association of Graduate Nurses and one term as its vice president.

Conclusion: The paper presents previously unknown information about the life and work of Zlata Kalanj, one of the prominent figures of the Croatian Nurses Association between the two world wars. Given the limited research on the history of nursing in Croatia to date, this study not only fills gaps in historical overviews but also provides insight into the life circumstances and professional challenges faced by nurses during the interwar period. Her biography not only complements historical records but can also serve as an inspiration to future generations of nurses, highlighting the importance of education and dedication to the nursing profession.

Keywords: nursing history, Zlata (Katica) Kalanj, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nursing School Mlinarska, Croatian Nurses Association

Short title: Zlata (Katica) Kalanj

Uvod

Budući da u Hrvatskoj tek u posljednjih desetak godina bilježimo organizirane napore u promociji potrebe za sustavnim proučavanjem povijesti sestristva, tako nalazimo i relativno mali broj radova koji se bave povijesnim pregledima i kritičkim osvrtima na razvoj Hrvatske udruge medicinskih sestara (HUMS) [1]. Jednako tako, dosad nije opisan rad predsjednica HUMS-a između dvaju ratova, uz iznimku Lujze Janović Wagner čiji su život i rad detaljno opisani u trima knjigama autorice Snježane Grković Janović [2, 3, 4]. Stoga, cilj je ovog rada opisati život i rad Zlate Kalanj, jedne od predsjednica HUMS-a.

Metode

Rad se temelji na dokumentima pohranjenima u Hrvatskom državnom arhivu, Državnom arhivu u Zagrebu, Arhivu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i pismohrani Družbe Milosrdnih sestara sv. Križa u Đakovu. Kao nadopuna radu korištena su sjećanja obitelji Kalanj, dokumenti u privatnom posjedu i prethodno objavljeni radovi. Za korištenje dokumenata iz Arhiva Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dobivena je suglasnost Institucije.

Obitelj Kalanj

Ivan Kalanj (1880. – 1962.), pilar iz Kalinovače, i Roža (Rozalija) rođ. Milinković (1882. – 1956.) oženili su se 1905. godine [5, 6]. Nakon ženidbe odlaze u Orljavac gdje je Ivan bio upravitelj pilane.¹ Rozalija je uz dvije pomoćnice brinula o prehrani radnika. Vlasnici pilane iznimno su cijenili njihov rad pa je Ivan na poklon dobio konja na kojem je često odlazio poslom u Slavonsku Požegu. Iz Orljavca se vraćaju u Liku i ušteđenim novcem zidaju kuću na adresi Novoselije 56, Donje Pazarište. [6].

Nedugo zatim, dolaze u Gomirje gdje će Ivan također raditi u pilani. Nakon toga dolaze na Štirovaču gdje će ostati do 1927. kad odlaze u pilanu u okolici Banja Luke. U to vrijeme obitelj već ima djecu koja se školuju i mlađu djecu koja su još uvijek u obitelji, stoga majka više ne može raditi pa se i prihvodi smanjuju. Ivan počinje poboljšavati i postavlja se pitanje školovanja mlađe djece. Zlata Kalanj pomogla je u školovanju svojih sestara Drage i Branke. Obitelj se iz Banja Luke vraća 1932. godine i, iako već ozbiljno narušenog zdravlja, otac Ivan nastavlja raditi kao upravitelj u pilani na Štirovači.² Žena Rozalija bila je izvrsna kuharica o čemu svjedočimo i u planinarskom izvještaju. Njezina obitelj sjeća je se kao iznimno plemenite žene. U Pazarištu su je mještani zvali Roža [6].

Planinari su sa svojeg izleta na Velebit 1935. godine ostavili zapis o tom kraju i susretu s ondašnjim stanovništvom i

SLIKA 1. Rozalija i Ivan Kalanj. Izvor: privatno

obitelji Kalanj: „... U 9 sati stižemo u Pazarište – rastreseno selo u pazarišnoj dolini, s nekoliko kuća, mlinom i pilanom g. Ivana Biškupovića, rimokatoličkom crkvom sv. Jakova na uzvisini s koje je lijepi vidik na cijelu dolinu... U 6 sati stigismo u Štirovaču. Tri kuće: lugarnica, činovnička šumarska kuća i gostionica Kalanj. Sve zapremljeno, jer se tu nalazi nekoliko obitelji na ljetovanju. Smjestismo se nekako, za silu, u gostionici Kalanj. Umorni jedva dočekasmo da sjednemo i da odahnemo... No umora brzo nestaje i mi poslije obilne, izvrsno pripremljene večere, uz čašu vina, svirku harmonike, prepričavanje današnjih utisaka i po koju zdravicu, završavamo u najboljem raspoloženju prvi dan našeg velebitskog izleta... U 7 sati ustajemo; treba pospremiti gostioničku sobu, u kojoj nam za nuždu spremiše na podu zajednički slamnati ležaj... Upoznajemo se sa gostima i domaćima u Štirovači. Upravitelj pilane g. Kalanj pripravno nam je pokazao i protumačio cijeli uređaj, postrojenje i rad u pilani. Starinski parni stroj, grijan pilovinom – neki perpetuum mobile – tjera brojne pile i cirkulare, što štekćući i sičeći izrađuju dnevno 80 kubika dasaka raznih veličina. Oko 25 do 30 radnika nalazi tu koru hljeba“ [8].

U obitelji Kalanj rođeno je devetoro djece: Marija ud. Matijević (24. 6. 1907. – 30. 2. 1990.), Zlata (Katica) ud. Brusić (3. 4. 1909. – 10. 10. 1981.), Helena Kalanj (s. Isabel-la) (Perušić, 15. 8. 1910. – Đakovo, 9. 6. 1950.), Dragica (1911. – 1912.), Danica ud. Mrđa (7. 3. 1913. – 12. 10. 1993.), Vladimir (18. 1. 1915. – 30. 12. 1986.), Dragica (22. 6. 1918. – 1. 12. 1997.), Branko (6. 8. 1920. – 30. 9. 1980.) i Branka ud. Požar. (1. 4. 1923. – 25. 6. 1999.) [6].

1 Orljavac se nalazi u općini Brestovac, u Požeško-slavonskoj županiji [internet. pristupljeno 9. 11. 2023.] dostupno na :<https://actacroatica.com/hr/location/orljavac/>

2 Štirovača je tijekom povijesti bila frekventno gospodarsko područje. Zbog svojih prirodnih vrijednosti, kvalitetnih šuma i pristupa pitkoj vodi imala je značajnu ulogu u gospodarskom razvoju Like i Primorja. Ondje je 1870. godine započeta drvnoprerađivačka industrija i sagrađeno pripadajuće stambeno naselje. Sagrađeno je nekoliko smještajnih objekata za radnike, a zbog izoliranosti cijeli kompleks poprimio je sociološki karakter naselja [7].

SLIKA 2. Vlado i Branko Kalanj sa sestrama Marijom, Zlatom, Danicom, Dragicom, Brankom i Helenom na Štirovači. Izvor: privatno

SLIKA 3. Slijeva nadesno prvi red: Zlata (Katica), Branka, Branko, Dragica; drugi red Rozalija i Ivan Kalanj; treći red: Danica, Vlado, Marija, Štirovača. Izvor: privatno

Sestra Danica bila je ravnateljica Škole za medicinske sestre Vinogradska od 1961. do 1962. godine, a Dragica učiteljica u Kalinovači, Perušiću i Zagrebu [6, 9].

Helena Kalanj (s. Isabella) ušla je u samostan u Đakovo 15. listopada 1928. godine i prve zavjete položila je 10. ožujka 1932., a doživotne 10. ožujka 1938. godine. U Novom Sadu u medicinskoj službi radi 1932. godine. Na operacijskom odjelu bolnice Sveti Duh u Zagrebu počinje raditi 1933. Godine 1934. završila je Školu za bolničarke milosrdnih sestara sv. Križa. Sljedećih je godina radila u Subotici (1936.), Pakracu (1939.), Sisku (1941.) te je boravila u provincijskoj kući u Đakovu (1943.). U Slavanskom Brodu (1945.) i Vinkovcima (1946.) radila je na infektološkim odjelima bolnica. U provincijsku kuću vratila se 1949. godine ozbiljno narušenog zdravlja [10].

„...Prije godinu dana je nakon teškog tifusa stigla iz gospićke bolnice. Nakon pet mjeseci se tako dobro oporavila da je mogla prisustvovati svetoj misi. Na žalost je to

poboljšanje bilo kratkoga vijeka. ...Polako ju je napuštala snaga...“[11].

Sestra Amadija Pavlović poslala je 8. lipnja 1950. obavijest o smrti s. Isabelle njezinim roditeljima. „...Draga se sestra Izabella smirila. ... Ispratila ju je cijela naša zajednica na vječni počinak ... Želimo i molimo, da u vidu vječnosti nadjete utjehu i za ovaj bolni gubitak. Tamo nas čekaju oni, koje je Gospodin pozvao prije nas, da nagradi žrtvu Vašeg djeteta, a i Vašu“ [11].

SLIKA 4. Helena Kalanj (s. Isabella). Izvor: Družba Milosrdnih sestara sv. Križa

Zlata (Katica) Kalanj

SLIKA 5. Zlata (Katica) Kalanj, 1934. Izvor: HR-HAD-890 Zbirka personalija, Katica Kalanj

Djetinjstvo i školovanje

Zlata (Katica) Kalanj rođena je 5. travnja 1909. godine u mjestu Gomirje. Kumovi na krštenju bili su Ivan Biškupović, trgovac i Anka rođ. Milinković. Krstio ju je kanonik i župnik Josip Broz u župi sv. Križa u Ogulinu³ [12].

U Državnoj velikoj gimnaziji u Gospiću⁴ maturirala je 18. lipnja 1928. i „prema gonjem uspehu pripravnici ispitni odbor priznaje zrelost i spremnost za univerzitetsko obrazovanje“ [13].

Nakon završene gimnazije upisuje Školu za sestre pomoćnice u Zagrebu u kojoj je diplomirala 1930. godine i stekla naslov *sestre pomoćnice za bolničarsku i dispanzersku službu* [14].

Na Filozofskom fakultetu Univerziteta Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu⁵ položila je diplomski ispit 24. listopada 1934. za XIII. *antropogeografsku grupu znanosti*. Studij je podrazumijevao upis triju predmeta koji su imali različito opterećenje u predviđenoj satnici nastave, stoga je upisala: a) Geografiju (glavni stručni predmet, 8 semestara) b) Etnologiju s etnografijom (stručni predmet, 6 semestara) i c) Narodnu historiju (pomoćni predmet, 4 semestra). Usmeni ispit iz Narodne historije položila je 7. listopada 1931. godine. Usmeni ispit iz Etnologije s etnografijom položila je 14. listopada, a pismeni 16. listopada 1933. godine. Geografiju polaže na pismenom ispitu 8. listopada, a na usmenom 24. listopada 1934. godine [16].

U pismenom zadatku iz Etnologije s etnografijom obrađuje temu *Kulturno bilje u životu i kulturi naroda Oceanije* (biljna hrana, pića, opojna sredstva, sirovine, njihovo dobivanje i upotreba). Iz zapisnika ispita doznajemo i pitanja na usmenom ispitu: američka rasa, jezične i etničke grupe američkih Indijanaca, transportna sredstva i pomagala polarnih naroda, totemizam (oblici, glavni zastupnici, religijska strana), etnički sastav prednje Indije, balkansko polunomadsko stočarstvo, paleobalkanski kulturni sloj, glavni smjerovi u etnologiji i determinacija etnološkog objekta [17].

Zlata Kalanj udaje se za Jakova Brusića (1910. – 1984.) s kojim će imati dvoje djece, sina Juru (1942. – 2015.) i kćer Jasnu (1940. – 2013.) [6].

Radno iskustvo

Zlata Kalanj počinje raditi 10. kolovoza 1930. u Zdravstvenoj stanici u Mraclinu [18]. Zdravstvena stanica s ambulantom u Mraclinu započela je s radom početkom 1930. godine. U

ambulanti su svakog radnog dana radili liječnik i sestra pomoćnica. U to su vrijeme u ambulanti bile zaposlene dvije sestre, Draga Švent i Zlata Kalanj, a kasnije Anđela Lovreković. Ambulanta je radila od 7 ujutro do 19 sati navečer, uz jedan sat odmora za objed. Pregledi i liječenje nisu se naplaćivali. Kad se pročulo o radu ambulante, u Mraclin su dolazili ljudi iz mnogih okolnih sela, pa čak iz Posavine, Vukomeričkih gorica i Siska. Dnevno je ambulantu pohodilo od 100 do 120 pacijenata. U prizemlju se nalazio prostor gdje su se obavljali rendgenski pregledi. Rendgenski aparat pokretao je generator jer nije bilo struje. Prvih su godina gotovo svi mještani bili jednom godišnje pregledani. Otkriveni tuberkulozni bolesnici upućivali su se na daljnji postupak liječenja, obično u Brestovac na Sljemenu ili Klenovnik u Zagorju. Dva puta tjedno u Mraclin su dolazili specijalisti za tuberkulozu i zubar. Od drugih aktivnosti ističe se osnutak Ženskog društva narodnog zdravlja, razvoj tkalačke kućne radinosti i poticanje pjevačkog društva „Kopač“. Od 1930. do 1951. godine pod nadzorom stanice djelovala je *Državna dječja kolonija u Mraclinu* za višegodišnji prihvata napuštene djece u obitelji⁶ [19].

U Središnji ured za socijalno-medicinski rad Zlata Kalanj premještena je 25. kolovoza 1933.⁷ U Školi za sestre pomoćnice u Zagrebu počinje raditi 1935. godine. Položila je 1936. godine stručni ispit [21, 22].

SLIKA 6. Škola za sestre pomoćnice u Zagrebu, krajem 30-ih godina. Slijeva nadesno Vesna (Marija) Lascarini, Danica Zelenjak, Dragica Kalanj, nepoznato, Zlata Kalanj. Izvor: Zbirka za povijest sestrinstva Hrvatska udruga medicinskih sestara

- U Matičnoj knjizi Crkve sv. Jakova, Donje Pazarište, Novoselija, list 144 upisano je da je Zlata Kalanj rođ. 3. 4. 1909. Prijepis krsnog lista iz Ogulina gdje je krštena i službeni dokumenti naslovljeni su na ime Katica Kalanj i u prijepisu krsnog lista navodi se datum rođenja 5. 4. 1909. Ona se na zapisnicima Sekcije za Savsku banovinu potpisuje kao Zlata, a tako ju oslovljava i obitelj.
- Gospićka gimnazija osnovana je 1860. godine. Od 1864. godine dozvoljen je upis i djevojčicama. Car je dozvolio da se 1878. godine četverorazredna realka pretvori u osmorazrednu gimnaziju te je od tog datuma uveden naziv Velika kraljevska gimnazija. Gimnazija Gospić [internet. pristupljeno: 29. 7. 2024.] dostupno na: http://www.gimnazija-gospic.skole.hr/skola/povijest_skole
- Na bečki Filozofski fakultet žene su se mogle upisati od 1897. godine. Pitanje visokog obrazovanja za žene u nas je pozitivno riješeno u rujnu 1901. kada je ženama dopušten upis na redovni studij na Mudroslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu [15].
- U citiranom članku navodi se da su u ambulanti radile Draga Švent i Zlata Kalay, ali prema analiziranoj građi autorice smatraju da je riječ o Zlati Kalanj.
- Središnji ured sestara pomoćnica osnovan je 1930. godine. Bila je to jedna posve inovativna institucija u sklopu koje će se odvijati socijalno-medicinski rad sestara pomoćnica u međuratnom razdoblju. Tijekom II. svjetskog rata promijenit će naziv u Središte za društveno-zdravstveni rad sestara pomoćnica u Zagrebu [20].

Dobila je stipendiju Rockefellerove fondacije za dva mjeseca boravka u Pirquetovoj klinici u Beču. Trebala je doći u Beč 15. svibnja 1937 [23]. Podaci o tom studijskom boravku nisu poznati.

Imenovana je za ravnateljicu Škole za sestre pomoćnice u Mlinarskoj 14. svibnja 1941. godine te ju je vodila tijekom godina Drugog svjetskog rata, do 1943., kad je razriješana službe i upućena u Središte za društveno-zdravstveni rad sestara pomoćnica u Zagrebu. Odlazi raditi u Ministarstvo narodne prosvjete 1944. godine [24].

Podaci o njezinu radu nakon te godine i do odlaska u mirovinu nisu pronađeni.

Aktivnost u Sekciji za savsku banovinu Jugoslavenskog društva diplomiranih sestara pomoćnica

Između dvaju svjetskih ratova Zlata Kalanj aktivna je članica Sekcije za Savsku banovinu Jugoslavenskog društva diplomiranih sestara pomoćnica.⁸

Bila je njezina predsjednica u dva mandata, od 22. ožujka 1936. do 7. ožujka 1937. i od 3. travnja 1938. do 26. ožujka 1939. godine [26, 27].

Potpredsjednica Sekcije bila je u mandatu Lujze Janović Wagner, od 7. ožujka 1937. do 3. travnja 1938. godine [28]. Također je bila voditeljica biblioteke Literarne podsekcije 1935. godine [29].

Literarna podsekcija Sekcije za Savsku banovinu osnovana je 26. srpnja 1934. godine. Cilj joj je bio osnivanje sestrinske biblioteke, ali i organizacija stručnih predavanja i izleta. Zanimljivo je istaknuti naslove predavanja koja su održale sestre u godini osnutka. Tako je sestra Marija Vinček održala dva predavanja – *Problem političke filozofije* i *O tehnici govorenja*, a sestra Marija Delić predavanje *O hrvatskoj književnosti* [30].

Predsjednica i tijela Sekcije imala su mandat jednu godinu. Uprava Sekcije sastojala se od predsjednice, potpredsjednice, dviju tajnica, blagajnice Sekcije, blagajnice Sestrinske riječi i Odbora koji, ovisno o godini, ima od 10 do 16 članova. Dvije članice Odbora bile su predlagane u Nadzorni odbor. Članovi upravnih tijela birali su se tajnim glasovanjem [31].

U razdoblju kada nije bila predsjednica i potpredsjednica, Zlata Kalanj bila je članica Odbora Sekcije.

Zlata Kalanj preminula je u Zagrebu 10. listopada 1981. godine.

Zaključak

U obitelj Kalanj osim Zlate Kalanj još su dvije njezine sestre Helena Kalanj (s. Isabella) i Danica ud. Mrđa bile u svojem profesionalnom životu vezane za zdravstvene ustanove i sestrinsku školu.

Autorice su se odlučile upisati datum rođenja prema prijepisu krsnog lista iz Gomirja gdje je Zlata Kalanj rođena i krštena. Zlatu Kalanj prema do sada istraženim izvorima i objavljenim radovima možemo smatrati prvom medicinskom sestrom koja je završila Filozofski fakultet i prvom medicinskom sestrom koja je stekla sveučilišnu naobrazbu.

U dva je mandata bila predsjednica Sekcije za Savsku banovinu Jugoslavenskog društva diplomiranih sestara pomoćnica i u jednom mandatu njezina potpredsjednica. Autorice nisu pronašle podatke o njezinu radu nakon 1944. godine kad odlazi raditi u Ministarstvo narodne prosvjete.

Rad donosi nepoznate podatke o životu i radu Zlate Kalanj, jedne od istaknutih osoba Hrvatske udruge medicinskih sestara između dvaju ratova.

Uzimajući u obzir dosadašnja oskudna istraživanja povijesti sestrinstva u Hrvatskoj, ovaj rad popunjava praznine u povijesnim pregledima i pruža uvid u životne okolnosti i profesionalne izazove s kojima su se susretale medicinske sestre u međuratnom razdoblju.

Prikazom obiteljskog i profesionalnog života Zlate Kalanj, u radu se ističe značajna uloga koju su medicinske sestre imale u razvoju zdravstvene skrbi i socijalne medicine u Hrvatskoj. Njezina biografija ne samo da nadopunjuje povijesne praznine već može služiti kao inspiracija budućim generacijama medicinskih sestara, ukazujući na važnost obrazovanja i predanosti sestrinskoj profesiji.

Ovim se istraživanjem također otvara put za daljnje proučavanje i prepoznavanje doprinosa drugih istaknutih članica HUMS-a, čiji je rad do sada bio manje poznat.

Nema sukoba interesa

Authors declare no conflict of interest

Zahvale

Autorice zahvaljuju nećakinji Zlate Kalanj gospođi Branki Kalany na vrijednim informacijama o životu obitelji Kalanj i ustupljenim fotografijama; sestri Esteri Radičević na ustupljenim dokumentima iz pismohrane družbe Milosrdnih sestara sv. Križa i gospodinu Ivanu Kurjaku za pomoć prilikom istraživanja dokumenata pohranjenih u arhivu Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

⁸ Hrvatska udruga medicinskih sestara pravni je nasljednik Sekcije za Savsku banovinu Jugoslavenskog društva diplomiranih sestara pomoćnica [25].

Literatura

- [1] Franković S, Kralj Z, Glavaš T, Jurinec B. History of Croatia nursing – undiscovered territory. *Sestrinski glasnik*. 2018; 23 (2): 99–103. DOI: 10.11608/sgnj.2018.23.020
- [2] Grković-Janović S, Sestra Lujza. Split: Naklada Bošković; 2003.
- [3] Grković-Janović S, Lujzin dnevnik: Dnevnički zapisi Lujze Janović – Wagner iz Drugog svjetskog rata. Split: Naklada Bošković; 2008.
- [4] Grković-Janović S, Sestrinska riječ – između sućuti i dužnosti. Zagreb: Medicinska naklada; 2015.
- [5] Crkva sv. Jakova. Matična knjiga. Donje Pazarište, Novoselija, list 144
- [6] Branka Kalany. Usmeno svjedočanstvo zabilježila Sanda Franković 3. listopada 2023.
- [7] Tonković D. Štirovača kao negdašnje središte za preradu drva Srednjeg Velebita. *Šumarski list*. 1995; 5 (6): 201–6.
- [8] Rendulić J. Tura po Velebitu prije 75 godina. *Hrvatski planinar*. 2010;102(7-8):246-54.
- [9] Sudar Š. ur. Škola za medicinske sestre Vinogradska 45. obljetnica 1959.-2004. Zagreb, Škola za medicinske sestre Vinogradska, 2004.
- [10] Pismohrana Družbe Milosrdnih sestara sv. Križa Đakovo. Osobnik Helena Kalanj (s. Isabella)
- [11] Pismohrana Družbe Milosrdnih sestara sv. Križa Đakovo. Pismo Amadije Pavlović upućeno roditeljima Helene Kalanj
- [12] HR-HAD-890 Zbirka personalija. Katica Kalanj. Krsni list, Kraljevina Hrvatska. Biskupija senjsko-modruška, matica krštenih župe sv. Križa u Ogulinu, 1. ožujka 1912. prijepis
- [13] HR-HAD-890 Zbirka personalija. Katica Kalanj. Državna velika gimnazija u Gospiću. Svjedočanstvo o višem tečajnom ispitu (ispitu zrelosti), prijepis. 26. lipnja 1930.
- [14] HR-HAD-890 Zbirka personalija. Katica Kalanj. Kr. Povjerenstvo za ispit sestara pomoćnica u Zagrebu. Diploma, prijepis. 26. lipnja 1930.
- [15] Luetić T. Prve studentice Mudroslovnog fakulteta kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu. *Povijesni prilozi*. 2002; 21 (22): 167–207.
- [16] Arhiv Filozofskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu. Katica Kalanj. Diploma Filozofskog fakulteta.
- [17] Arhiv Filozofskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu. Katica Kalanj. Zapisnik diplomskog ispita Univerzitet u Zagrebu. Filozofski fakultet. Br: 113/33.
- [18] HR-HAD-890 Zbirka personalija. Katica Kalanj. Kraljevska banska uprava savske banovine u Zagrebu. Broj: 25215.I.30. 19. prosinca 1930.
- [19] Cvetnić Ž, Dugac Ž. Selo Mraclin i Andrija Štampar – susret lokalnog i globalnog. Mraclin; 20. rujna 2018. [internet]. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Simpozij – brošura. [pristupljeno: 26. 7. 2024.] Dostupno na: [https://www.info.hazu.hr/upload/File/2018-3/Andrija-%C5%A0tampar-bro%C5%A1ura-WEB-\(1\).pdf](https://www.info.hazu.hr/upload/File/2018-3/Andrija-%C5%A0tampar-bro%C5%A1ura-WEB-(1).pdf)
- [20] Dugac Ž. O sestrama, siromašnima i bolesnima – Slike socijalne i zdravstvene povijesti međuratnog Zagreba. Zagreb: Srednja Europa; 2015. str. 41–53.
- [21] HR-HAD-890 Zbirka personalija. Katica Kalanj. Državna škola za sestre pomoćnice u Zagrebu. Broj: 370-1937. 13. svibnja 1937.
- [22] HR-HAD-890 Zbirka personalija. Katica Kalanj. Kraljevska banska uprava Savske banovine u Zagrebu – Opšte odjeljenje. Broj: 9697-I-1937. 14. svibnja 1937.
- [23] HR-HAD-890 Zbirka personalija. Katica Kalanj. Brzojav potpisan od Elizabeth Crowell. 8. svibnja 1937.
- [24] Gazzari M, Vitez A, ur. U kontekstu jednog stoljeća. Svezak I. Zagreb: Škola za medicinske sestre Mlinarska; 2021. str. 111.
- [25] Franković S, Abou Aldan D, Ostojčić N. Početak profesionalnog udruživanja medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj. *Sestrinski glasnik*. 2020; 25 (1): 17–21. DOI: 10.11608/sgnj.2020.25.003
- [26] HR-DAZG-755 Društvo diplomiranih sestara pomoćnica sig 1-7 (kutija 59) Zapisnik sjednica Jugoslavenskog društva dipl. sestara, sekcije za savsku banovinu. Zgb. Od 17. svibnja 1934. – 1939. Zapisnik glavne god. skupštine sekcije. 22. ožujka 1936.
- [27] HR-DAZG-755 Društvo diplomiranih sestara pomoćnica sig 1-7 (kutija 59) Zapisnik sjednica Jugoslavenskog društva dipl. sestara, sekcije za savsku banovinu. Zgb. Od 17. svibnja 1934. – 1939. Radna godina 1938./39.
- [28] HR-DAZG-755 Društvo diplomiranih sestara pomoćnica sig 1-7 (kutija 59) Zapisnik sjednica Jugoslavenskog društva dipl. sestara, sekcije za savsku banovinu. Zgb. Od 17. svibnja 1934. – 1939. Zapisnik glavne godišnje skupštine sekcije. 7. ožujka 1937.
- [29] HR-DAZG-755 Društvo diplomiranih sestara pomoćnica sig 1-7 (kutija 59) Zapisnik sjednica Jugoslavenskog društva dipl. sestara, sekcije za savsku banovinu. Zgb. Od 17. svibnja 1934. – 1939. Zapisnik plenarne sjednice. 27. ožujka 1935.
- [30] Anonimno. Izvještaj o radu literarne sekcije. *Sestrinska riječ*. 1935;3(4):45-7.
- [31] HR-DAZG-755 Društvo diplomiranih sestara pomoćnica sig 1-7 (kutija 59) Zapisnik sjednica Jugoslavenskog društva dipl. sestara, sekcije za savsku banovinu. Zgb. Od 17. svibnja 1934. – 1939.